

Mielekkään tekemisen kursseja Tampereella keväällä 1999

Eksoottisia ruokia

27.-28. helmikuuta pidetään eksoottisten ruokien valmistuskurssi Tampereen toimintakeskuksessa. Tutustutaan uusiin makuihin ja opetellaan ruuan koristelua ja ruuan kaunista esillepanoa. Ilmoittautuminen viimeistään 19. helmikuuta mennessä. Kurssin hinta on 170 markkaa.

Vuolukivikurssi

9.-11. huhtikuuta tutustutaan vuolukiven käsittelyyn ja valmistetaan siitä esineitä Vuolukivikurssilla Tampereen toimintakeskuksessa. Ilmoittautuminen viimeistään 1. huhtikuuta mennessä. Kurssin hinta on 190 markkaa.

Ensisijaisesti kursseille otetaan Tampereen alueen kuurosokeita. Kursseille ovat tervetulleita myös muut, jos paikkoja on vapaana. Kurssimaksu sisältää opetuksen lisäksi ruokailut ja kahvit. Matkakorvaukset maksetaan yleisten kulkuneuvojen hintatason mukaan.

Ilmoittautuminen

Sari Timonen

puh. (03)3800 533

matkapuh. 040 717 4502

FD-sähköposti 31/67

**Kuurosokeiden
toimintakeskus**

Insinöörinkatu 10, 33720 Tampere

fax (03)3800 502

tekstipuh. (03) 3800 501

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

Tammikuu 1/1999

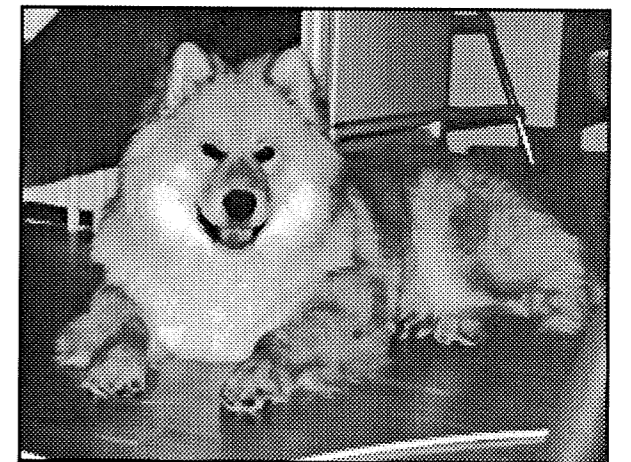
Työparityöskentely

Vanhin kuurosokea Olga Sainio

Euroraha saapui

Kuulokoirat tulevat

TUNTOSARVI 25.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.

Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Katri Pyykkö **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Unto Honkanen (pj), Vieno Hyttinen, Raili Karisaari (siht), Merja Rouhiainen, Ritva Väisänen, Ulla Kungas, Katri Pyykkö.

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

Sisälllys

Mielipidepalsta	2
Historiallinen vuosi alkoi	3
Yksin vai yhdessä	4
Olga Sainio 100 vuotta: moni asia on nyt paremmin ..	5
Kuulokoirat kuulovammaisten apuna	7
Euro-raha tulee vähitellen jokapäiväiseen arkeemme ..	9
Suomen Kuurosokeat ry käyttää vielä markkoja	11
Lapin väki Muoniossa	12
Vaihtoehtoista kommunikointia Korpilammella	13
Yksin -kirjoituskilpailu	14
Vaalien vuosi 1999	15
Arki alkoi	17
Lukijankirjeitä: Lintu lentää liihottaa	18
Tallinnan matka	18
Mielekkään tekemisen kurseja	20

Kannen kuvat: Vehnäterrieri Susu (kuva: M.Sjöholm), eurasier Roki ja labradorinnoutajan pentu Milla (kuvat: K.Pyykkö)

Seuraava Tuntosarvi ilmestyy 17.2. 1999. Aineiston on oltava toimituksessa viimeistään 5.2.

Mielipidepalsta

Tuntosarven mielipidepalstaa on toivottu takaisin. Muistutamme siis, että Tuntosarveen voi kirjoittaa myös mielipiteitä. Kirjoittaja itse päättää, julkaistaanko kirjoitus kirjoittajan nimellä vai nimimerkillä.

Mielipidekirjoitukseen on liitettävä oma nimi ja yhteystiedot. Jos nimeä ei ole, juttua ei julkaista. Nimi tulee ainoastaan toimituksen tietoon. Nimeä ei julkaista lehdessä eikä sitä anneta kenellekään toimituksen ulkopuolella. Tämä on kaikkien mielipidepalstojen käytäntö.

Mielipiteet voivat olla arvostelevia tai kiittäviä. Päätoimittaja on viime kädessä vastuussa siitä, että ne ovat asiallisia. Asiattomia tai loukkamistarkoituksessa tehtyjä juttuja ei julkaista. Mielipidejuttua voidaan joutua lyhentämään. Sen pituus on korkeintaan puoli sivua lehdessä.

Mielipidejutusta ei makseta palkkiota. Lukijan kirjeistä maksetaan 60 markkaa jutulta. Lukijan kirjeissä on aina kirjoittajan nimi. Ne kertovat ihmisten omista kokemuksista. Kun kirjoitat mielipidejutun, ilmoita se jutun alussa.

Katri Pyykkö
tiedottaja

Historiallinen vuosi alkoi

Vuosi on historiallinen. Vuoden lopulla todistamme vuosituhannen vaihtumista. Ensi vuonna voimme puhua ennen vuotta 2000 tapahtuneista asioista. "Suomen Kuurosokeat ry perustettiin edellisellä vuosituhannella". Tuntuu kovin historialliselta sanoa näin. Tänä vuonna on toiminnan 28. vuosi.

Vuoden 1999 YK:n teemavuosi on "Vuosiin elämää". Tavoite on parantaa vanhusväestön ja ikääntyvien asemaa. Teema nostetaan esiin myös yhdistyksemme toiminnassa. Ikääntymisen myötä kuulo tai näkö tai molemmat aistit heikkenevät. Palvelujemme piiriin ohjautuu yhä enemmän vanhuksia. Toiminnassa on otettava huomioon ikääntyvien tarpeet. Heidän elämänkokemuksiaan, iän mukana karttunutta tietoa, taitoa ja elämänviisautta on käytettävä hyväksi, kun palveluja suunnitellaan. Myös vanhusten omat mielipiteet on otettava silloin huomioon. Työntekijöiden on hankittava tietoa vanhuuden sairauksista, kuntoutuksesta ja mahdollisuuksista, joilla ikääntymisen ja vanhuuden tuomia haittoja voidaan vähentää.

Toinen tärkeä yhdistyksen tehtävä on seurata yhteiskunnan palvelujen

kehittymistä. Palvelujen saatavuuteen on pyrittävä vaikuttamaan kunta- ja valtiotasolla. EU:n piirissä sosiaalipolitiikka nousee tärkeäksi keskustelunaiheeksi. Yhdistyksen on paneuduttava oikeuksien valvontaan, koska suomalaista sosiaalipolitiikkaa ja hyvinvointimallia tullaan sopeuttamaan muiden EU-maiden sosiaalipolitiikkaa vastaavaksi.

Euroopan parlamentti hyväksyi marraskuussa viittomakieltä koskevan päätöslauselman. Siinä kehoitetaan komissiota antamaan neuvostolle ehdotus viittomakielen virallisesta tunnustamisesta 15 EU:n jäsenvaltioissa. Tällä hetkellä vain 4 valtiota on virallisesti tunnustanut viittomakielen. Komission kehoitus koskee mm. virkamiesten kuurous-tietoisuuden lisäämistä, kuurojen pääsyä EU:n ohjelmiin, tulkkitarpeen huomioimista, viittomakielisten ohjelmien ja tekstityksen lisäämistä tv:hen. Päätöslauselman kehoitusten toteutuminen merkitsee kuurosokeille entistä parempia mahdollisuuksia olla yhteiskunnan toimiva kansalainen.

Hyvää toiminnan vuotta 1999!

Terhi Pikkujämsä
vs. toiminnanjohtaja

Yksin vai yhdessä

Näkökulmia työparityöskentelyyn

Seija Troyano

Kuurosokeiden historiasta ja elämästä ennen nykypäivää tiedetään, että ihmiset sopeutuivat olosuhteisiin niinkuin sopeutuivat. Vaihtoehdot olivat vähissä. Usein asiat päätettiin ja hoidettiin muiden toimesta.

Viime vuosien aikana kuurosokeat, samoin kuin muutkin vammaiset, ovat heränneet näkyvästi ja kuuluvasti puolustamaan omia oikeuksiaan. Me vaadimme oikeutta tulla kuulluksi ja oikeutta päättää omista asioista. Samoin vaadimme oikeutta osallistua ja tehdä myös itse. Oman yhdistystoimintamme kehittyessä vauhdilla myös kuurosokeat ovat tulleet mukaan tekemään ja toimimaan.

Työntekijöillä on ammattitaitonsa, tietty pätevyys ja sopivuus. Sen perusteella heidät on valittu työhön. Työntekijät ja päättäjät eivät kuitenkaan tiedä, miltä kuurosokeus ja sen mukanaan tuomat päivittäiset ja yksittäiset tilanteet tuntuvat. Tunnetasolla ei ole yksinkertaisesti mahdollista tietää, miltä jokin asia TUNTUU ilman omaa kokemusta.

Tänä päivänä kuurosokeat ovat mukana monessa. Olemme päättämässä asioista, vetämässä ja ohjaamassa leireillä, opettamassa kursseilla, luennoimassa, tiedottamassa, opiskelemassa, työelämässä. Mukana tai lähellä on usein ei-vammaisia työntekijöitä, joilla on omat tehtävänsä.

Kun asioita mietitään, suunnitellaan ja kehitetään yhdessä, tulos on enemmän kuin mitä se olisi, jos yksi ihminen miettii ja suunnittelee. "Yhteistyöllä se sujuu", sanoo sananlaskukin.

Kun työntekijä tekee töitä yhdessä kuurosokean kanssa, hän oppii kuurosokealta tunnetasolla vaikuttavia asioita. Näin kuurosokeiden oma näkökulma heijastuu paremmin kaikkeen toimintaan. Kuurosokea oppii työntekijältä uusia asioita yleisemmällä tasolla. Kumpikin antaa ja kumpikin saa. Yhdessä opitaan uutta.

Työparityöskentely sujuu parhaiten silloin, kun työparina ovat ihmiset,

Seija Troyano

jotka tulevat toimeen keskenään ja ymmärtävät toisiaan. Tärkeää on myös, että kumpikin arvostaa toinen toistaan ja he pystyvät kohtaamaan toisensa tasa-arvoisina.

Työparityöskentely ei tarkoita vain työntekijän ja kuurosokean välistä yhteistyötä. Myös kuurosokeat keskenään voivat toimia työpareina, samoin työntekijät. Kahden ihmisen näkemykset ja ajatukset on aina enemmän kuin yhden. Ihminen tarvitsee toista ihmistä keskustellakseen asioista, vaihtaakseen ajatuksia ja mielipiteitä. Toinen on ikäänkuin "palloseinä" joka kääntää pallon (ajatukset) aina uuteen kulmaan. Näin alue laajenee koko ajan.

Työparimalli, missä vammaisen ja ei-vammaisen toimivat yhdessä, vaatii monelta ei-vammaiselta yhteistyökumppanilta oman asenteen tarkistamista ennen kuin kohtaaminen samalla tasolla onnistuu.

Olga Sainio 100 vuotta

Moni asia on nyt paremmin

Laila Haanpää

Yhdistyksemme vanhin jäsen, Laitilassa asuva **Olga Sainio**, täytti 100 vuotta 25. syyskuuta 1998. Kävin tapaamassa ja haastattelemassa Olgaa joulun alla Kaukolankodissa, jossa hän on asunut viisi vuotta.

Olga oli puettu juhlavaatteisiin ja kaikesta näkyi, että kysymyksessä oli tärkeä tilaisuus. Vanhainkoti näytti oikein viihtyisältä. Vanhojen muistelut sujuivat Olgalta hyvin ja muistot palasivat hänen mieleensä. Tyttäret olivat mukana tarkentamassa keskustelua.

Kahdeksanvuotiaana Olga sairasti aivokuumeen, jonka seurauksena hän menetti näkönsä. Yhdeksänvuotiaana hänet lähetettiin Kuopion Sokeain kouluun. Hän viihtyi siellä hyvin. Siellä hän oppi tekemään käsitöitä ja rottinkitöitä. Olga kertoi, että hän on kutonut paljon ja opettanut tyttäretkin kutomaan. Myöhemmin Olga opiskeli hierojaksi Helsingissä. Hierojana hän työskenteli kaikkiaan 60 vuotta.

Olga Sainio onnittelukukkien keskellä

Sota-ajasta Olga muistaa sen, että koulussa käytettiin pimennysverhoja luokan ikkunoissa. Koulumatkoilla junissa oppilaat eivät päässeet istumaan, sillä sotilaat saivat istumapaikat. Ruoka oli hyvin yksipuolista, pääasiassa perunoita, vähän vihanneksia ja viljaa. Hedelmiä ei saanut siihen aikaan.

- Olga kertoi, että nuorena hän kulki paljon metsäpolkuja. Poluilla oli paljon kantoja ja kiviä ja tiet olivat epätasaisia. Hän kompasteli ja polvet olivat usein kipeänä. "Nykyiset tiet on niin hyviä, ettei niissä enää helposti kaatuisikaan. Raskaalta tuntui joskus se, että en voinut mennä toisten mukana."

- Olga muistaa ajan, kun Suomi sai itsenäisyyden. Se oli suuri asia -

poltettiin kynttilöitä ja oltiin iloisia. Suurimpia tapahtumia hänen elämässään olivat lasten syntymät. Monia muitakin suuria tapahtumia on ollut. Ikävä asia, joka jäi mieleen oli hänen miehensä Eino Sainion pitkä sairaus. Hän sairasti vuoden ja kuoli vuonna 1966.

- Kuulo alkoi heikentyä noin 20 vuotta sitten. Kuulokojeesta on Olgaalle paljon apua. Sen avulla hän pystyy kuuntelemaan äänikirjoja ja uutislehtiä. Hän kertoi kuunnelleensa aikaisemmin Päätaloakin, mutta nyt häntä kiinnostavat uskonnolliset kirjat. Olga on kiinnostunut edelleen ympärillään olevasta elämästä. Halvaantumisen jälkeen kädestä meni tunto niin, ettei hän pysty enää lukemaan pisteitä. Uutisia hän kuuntelee edelleen kasetilta.

- Vaikka Olga on elänyt sokeana yli 90 vuotta, hän ei valitellut näön menetystään. "Synnyin liian aikaisin, nyt monet asiat ovat paremmin. Pistekirjoituskin on nyt tasaisempaa. Ennen pisteet tuntuivat terävämmitä."

Huomasin, että Olgan puhe alkoi käydä epäselvemmäksi. Se oli merkki siitä, että Olga alkoi väsyä. Hyvästelimme ja toivotimme toisillemme hyvää joulua.

Kuulokoirat kuulovammaisten apuna

Katri Pyykkö

Kuulokoiria avustaa kuulovammaista hänen jokapäiväisessä elämässään. Kuulokoiria on ollut käytössä Englannissa ja USA:ssa 10-15 vuotta. Näkövammaisten opas-koiria on koulutettu jo 50 vuotta.

Suomessa perustettiin vuonna 1993 Kuulokoirayhdistys ry (KKY). Se oli ensimmäinen Pohjoismaissa. Kuulokoirayhdistys neuvoo kuulokoiria koskevista asioista ja auttaa kuulokoirien koulutuksessa. Se järjestää erilaisia tapahtumia ja vapaaehtoisille tukihenkilöille perus- ja jatkokoulutusta.

Kuulokoirayhdistyksen Kuulokoiraprojekti alkoi 1996. Projektia on rahoittanut Raha-automaattiyhdistys. Projektin avulla saatiin valmiiksi kuulokoiran omatoiminen koulutusohjelma.

Kaksi testiä läpäistävä

Kuulokoiraprojektin toinen projektisihteeri **Outi Pikkarainen** kertoo,

että ensimmäiset kuulokoirat valmistuivat viime syksynä Suomessa. Niiden oli läpäistävä kaksi testiä. Ensimmäinen on arkitottelevaisuus eli Kiva koirakansalainen -testi. Se tarkoittaa sitä, että koiran pitää pystyä kulkemaan isäntänsä kanssa mitä erilaisimmissa paikoissa.

Toinen on äänien ilmaisu -testi. Koiran pitää pystyä ilmaisemaan vähintään kolme erilaista ääntä. Sen pitää ilmaista ne koskettamalla isäntäänsä esimerkiksi kuonolla tai tassulla. Ensin koiralle opetetaan ilmaisutekniikka ja sen jälkeen ne yhdistetään ääniin. Äännet voivat olla vaikkapa ovikello, mikroaaltouuni, puhelin, palohälytin jne. Mitä kukin pitää itselleen tarpeellisena.

Osa koirista tarjoaa uusia ääniä. Niitä voi harjoitella vapaaehtoisen avustajan kanssa, jos niihin halutaan liittää ilmaisu. Koirat oppivat myös itse. Itseoppineelta kuulokoiralta ei voi odottaa, että se on aina luotettava, sanoo Pikkarainen.

Koiran voi kouluttaa itse

Viisi ensimmäistä kuulokoiraa olivat kaikki kuulovammaisten omia. Ne koulutettiin kotona. Omatoiminen koulutus kestää noin 2 vuotta. Kuulokoirayhdistys tarjoaa tukihenkilöiden tukea koiran koulutukseen. Projektisihteerit Outi Pikkarainen tai **Rilla Nummisalo** ovat myös koulutustilanteissa paikalla. Koulutustilaisuuksiin ovat tervetulleita niin vapaaehtoiset tukihenkilöt kuin koirien omistajat.

Kuulokoiraprojektin työntekijät neuvovat mielellään jo koiran hankintavaiheessa. Pikkarainen kertoo, että kuulokoiraksi sopii minkärotuinen koira tahansa, myös sekarotuiset. Kuulokoiraksi ei sovi arka ja pelokas koira tai koira, joka vahtii. Pieni tai keskikokoinen koira on parempi kuin suuri. Sitä on helpompi hallita.

Valmiiksi kouluttaminen

USA:ssa ja Englannissa kuulokoirat koulutetaan valmiiksi. Outi Pikkarainen kertoo, että jos RAY myöntää tänä vuonna rahoitusta, aloitetaan pentujen kouluttaminen. Koira siis sijoitetaan kuulovammaiselle vasta sen jälkeen, kun se on koulutettu. Koulutus on vasta kehitteillä. Pikkarainen sanoo, että he eivät pysty lupaamaan kenellekään mitään. Toiminta on kehitteillä.

Näkövammaisten opaskoirien koulutus kestää 1,5 vuotiaaksi. Kuulokoirat koulutetaan lyhyemmässä ajassa. Ne voidaan luovuttaa noin vuoden ikäisenä. Kuulokoirat eivät ole opaskoiria.

Koira työskentelee sisällä

Kuulokoirat työskentelee sisätiloissa. Osa työskentelee myös ulkona, mutta sitä ei ole opetettu niille. Pikkarainen huomauttaa, että koiran käyttäjällä on aina vastuu. Koiraan ei saa luottaa liikaa ulkona esimerkiksi, että se ilmaisisi, koska autoja tulee.

Pikkarainen rohkaisee hankkimaan itselleen kuulokoiraksi sopivan koiran. Hän varoittaa, että koira sopii ainoastaan henkilölle, joka pystyy huolehtimaan koirasta. Koiran omistajan on itse pystyttävä syöttämään, ulkoiluttamaan ja huolehtimaan koiransa terveydestä.

Lisätietoja ja "Koiran hankkijan opas" -kirjaa voi tilata:

Rilla Nummisalo
gsm 040-5007 347
fax (09) 8127 281
tp. (09) 8137 681

Outi Pikkarainen
gsm 040-5007 348
sähköposti: op@lanwan.fi

Euro-raha tulee vähitellen jokapäiväiseen arkeemme

Leena Enävaara

"Uutta rahaa, euroa, ei pidä pelätä. Euron totutteluun on runsaasti aikaa. Euro korvaa Suomen markan lopullisesti vasta vuonna 2002." Näin kertoo Näkövammaisten Keskusliiton eurokoordinaattori Veli-Pekka Rantanen.

Eurokoordinaattori on kansallinen vastuuhenkilö. Hänen tehtävänsä auttaa kaikessa, mikä helpottaa näkövammaisten tottumista euro-rahaan. Hän ohjaa tiedottamista. Hänen jakaa materiaalia ja järjestää koulutusta. Eurokoordinaattori huolehtii siitä, että näkövammaisten tarpeet otetaan huomioon eri elämän alueilla, kun uutta rahaa otetaan käyttöön. Kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa on näkövammaisten eurokoordinaattori, myös niissä, jotka eivät siirtyneet euroon.

7,4 miljoonaa näkövammaista

Euroopan unionin alueella asuu 7,4 miljoonaa näkövammaista. Heitä on

Suomessa 80 000. Euroopan komissio ja Euroopan Sokeiden liitto ovat eurokoordinaattorien taustatukena. Euroopan Sokeiden liitto on antanut omat suosituksensa uuden rahan ulkoasusta. Rantanen kertoo: "Pyrkimyksenä on ollut, että näkövammaiset ja sokeat pystyvät käsin koskettelemalla tunnistamaan ja erottamaan eurorahat toisistaan. Selkeä ja helppokäyttöinen raha on kaikkien kuluttajien etu".

"Uuteen rahaan siirtymisessä on kolme tärkeää asiaa. Ensimmäinen on uusien setelien ja kolikoiden tu-

Eurokoordinaattori Veli-Pekka Rantanen

tuksi tuleminen. Toiseksi jokaisen suomalaisen pitää vähitellen oppia ymmärtämään uuden rahan arvo. Eli kuinka paljon tuotteet ja palvelut maksavat euroissa. Kuinka suuri on oma palkka euroissa laskettuna jne. Kolmas tärkeä seikka on omien pelkojen voittaminen.”

Jotta euroon olisi helpompi tutustua, eri järjestöt ja kansalaispiirit vetoavat päättäjiin. Päämäärä on saada mallirahoja, joiden avulla euroon olisi helppo tutustua etukäteen.

Euro helpompi kuin markka

Uudet euron setelit voi erottaa toisista seteleistä koon, värin ja kohokuvioden avulla. Euro-setelien arvo on merkitty setelirahan molemmille puolille suurin numeroin. “Eurosetelit ovat näkövammaiselle helpompia kuin Suomen raha. Suomen markan kaikki setelit ovat samankokoisia”, sanoo eurokoordinaattori.

Euro-seteleitä on yhteensä seitsemän. Pienin on viiden euron seteli. Suomen rahassa laskettuna sen arvo on 29 markkaa 73 penniä eli lähes 30 markkaa. Lisäksi ovat 10:n, 20:n, 50:n, 100:n, 200:n ja 500:n euron setelit.

Kolikkoja on euro-rahassa kahdeksan. Yksi sentti on pienin kolikko.

Sentti on vajaa 6 penniä. Kolikoista suurin on kahden euron kolikko, joka on Suomen rahassa 11 markkaa 90 penniä.

Uuden rahan arvon oppiminen vie oman aikansa. Kauppaliikkeissä, postissa, linja-autoissa, takseissa ja muissa arjen tilanteissa käytetään markkoja ja pennejä vuoteen 2002 asti. Veli-Pekka Rantanen suosittelee, että jokainen alkaa vähitellen omassa päässään laskea, miten paljon yksittäinen tavara tai päivän ostokset maksavat euroissa laskettuna. Myös oman palkan tai eläkkeen suuruus on hyvä miettiä euroina. Esimerkiksi 5000 markan eläke on noin 840 euroa. Jos saat palkkaa 10 000 markkaa kuukaudessa, uudessa rahassa mitattuna palkkasi on 1680 euroa. Monet kaupat ovat jo merkinneet tuotteisiin hinnat markkoina ja euroina.

Apuvälineiden kehitystyö

Suomessa ja Euroopassa kehitellään euro-rahaman käyttöön apuvälineitä näkövammaisille ja vanhuksille. Työ on alussa. Kolikoiden säilyttämiseen ja tunnistamiseen suunnitellaan raharenkiä. Setelien tunnistamiseksi kehitetään mitauslaitteita. Hinnaltaan edullinen, helppokäyttöinen, kevyt ja puhuva muuntolaskin tulee toivottavasti markkinoille jo ennen vuotta 2002.

Yli seitsemän miljoonaa EU-maiden näkövammaista on vaikutusvaltainen ryhmä. Vanhuksilla on samantaisia ongelmia uuteen rahaan totumisessa kuin näkövammaisillakin. Euro-rahaa käyttävissä maissa vanhuksia on 46 miljoonaa. “Apuvälineiden tarve on suuri. Voi olla, että uusia, kenties mullistaviakin apuvälineitä keksitään”, eurokoordinaattori Rantanen sanoo.

Tällä hetkellä elinkeinoelämän edustajat ovat esittäneet, että euroon siirtymiseen riittää kahden vuoden totuttelu-aika. Erityisesti Saksa ja Belgia ovat tätä mieltä. Tämä tarkoittaisi sitä, että euro tulisi käyttöön jo vuoden 2001 alusta. Jotta näin kävisi, kaikkien euroon siirtyvien maiden on hyväksyttävä aikataulun muutos. Tällä hetkellä ei tunnu todennäköiseltä, että se toteutuisi.

Suomen Kuurosokeat ry käyttää vielä markkoja

Leena Enävaara

Suomen Kuurosokeat ry kirjanpito on edelleen Suomen markkoja. Euroihin siirtymisen ajankohdasta ei ole tehty päätöstä.

“Euroihin siirtymiseen ei kuitenkaan ole kiirettä. Kuurosokeiden rahoittajat, yhdistyksen jäsenet ja muut asiakkaat, muun muassa kunnat, käyttävät maksuvälineenä yhä markkoja. Kela ja Raha-automaattiyhdistys ottavat euron käyttöön vasta 2002. Tästä syystä meidänkään ei kannata vielä siirtyä euroihin. Ei ole järkevää lähettää laskua euroina, kun toinen osapuoli käyttää markkoja”, sanoo Kuurosokeiden talouspäällikkö Marjaana Sjöholm.

“Saamme vuodessa muutaman laskun kansainvälisillä valuutoilla. Nekin tulevat pääasiassa euroalueen ulkopuolisista maista, lähinnä Tanskasta ja Virossa. Jos euroalueen maista pari eurolaskua tulee vuoden aikana, voin muuntaa itse eurot markkoiksi. Koko kirjanpitoa ei parin laskun vuoksi tarvitse muuttaa europohjaiseksi tässä vaiheessa”, toteaa Sjöholm.

Marjaana Sjöholm suosittelee jokaiselle euroon tutustumista vähitellen. “Eurohintoja on jo nyt esillä kauppoissa ja lehti-ilmoituksissa. Tärkeitä on oppia ymmärtämään euron arvo: paljonko eurohinta on Suomen rahassa ja päinvastoin.”

Lapin väki Muoniossa

Hilja Rantalo

Lapin aluekurssi ja pikkujoulujuhla pidettiin Muoniossa, hotelli Jeriksessä. Esittelimme itsemme ja kerroimme, missä me olemme hyviä. Kaikkien mielestä oli yksi asia totta: Jorma on hyvä aluesihteerit. Me muut olimme hyviä nukkumaan, syömään, kutomaan, ompelamaan ja hiihtämään.

Vieraana oli Anita Palo. Hän kertoi Teatteri Törmäyksestä. Emme voineet uskoa, kun opimme Anitan avulla näyttelemään niin hyvin. Anitan esityksestä oli paljon apua meille. Kurssin tarkoituksena oli miettiä kotiin liittyviä kysymyksiä ja miten me voimme parantaa elintapojamme. Me voimme myös pitää enemmän yhteyttä ystäviin. Saimme kurssilla myös jalkahoitoa, hierontaa ja askartelimme. Jeriksen lähimetsikössä kokeilimme lumikengillä kävelyä. Jorma kertoi minulle, että hän näki suden kurkkivan meitä. Sudesta oli muutaman päivän jälkeen lehdissä.

Kävimme joulusaunassa ja avannossa uimassa. Kuvittelimme, että uimme jään alla. Joulupöydässä oli monenlaista jouluruokaa. Marja Korteniemi istui juhlapöydässä

Ruotsissa taidekurssilla pajun oksista tehty pipo päässään. Marja oli kuin juhlan kuningas.

Me kiitimme joulutervehdyksellä ja kukalla Jormaa. Marjalla oli hauska idea, kun hän otti taidekurssin pipon mukaansa. Pari vuotta sitten meillä oli noitarumpu juhlassa mukana. Mitähän on ensi vuonna? Valitaanko Marja ensi vuonna Lapin kuninkaaksi? Joulunäytelmä ja joululaulut ja tanssit sujuivat hyvin.

Joulupukki oli tosi villi, viittova, reipas, puhelias, vanha ja hyvä viihdyttävä. Olisimme halunneet samanlaisen pukin kotiin! Hämmästyin, kun pukki asuu Helsingissä. Kertoiko pukki, että muuttaa Helsinkiin? Luulen niin, koska koko maassa oli tänä jouluna lunta. Muoniossa ei ollut kovin paksu lumikerros eikä Enontekiölläkään. Jumalalta ei riittänyt lunta koko maahan riittävästi.

Muistakaahan, mitä aluekurssilla kerrottiin. Voimme parantaa omaa kuntoa ja pitää yhteyttä ystäviin ja tuttuihin. Yritämme muuttaa tapojamme. Kiitos kaikesta. Olemme saaneet ja oppineet paljon uutta. Terveisin Marja Korteniemi ja Hilja Rantatalo.

Vaihtoehtoista kommunikointia Korpilammella

*Senja Virtanen,
kuvat Mikko Tiittanen*

Olimme aluekurssilla 10.-11.12 Korpilammella Hotelli Serenassa. Meitä oli 6 henkeä ja tulkit. Teemanä oli kuurosokeiden vaihtoehtoinen viestintä eli kommunikaatio. Kursin vetäjät olivat **Riitta Lahtinen**, **Russ Palmer** ja aluesihteerit **Pirjo** ja **Marjatta**.

Kurssilla kokeiltiin, miten helposti viittomakieltä voi käyttää eri tavoin esimerkiksi iholle tai käsille. Ahtaissa tiloissa voi käyttää myös valkoista keppiä avuksi. Kepillä voidaan ohjalla kääntymistä. Toinen on kepin toisessa päässä ja toinen toisessa. Samalla voidaan kepin avulla sähköttää erilaisia viestejä. Kun olim-

Senja Virtanen

Russ Palmer ja Riitta Lahtinen

me ruokajonossa ja ahtaissa tiloissa, kokeilimme käteen ja kehoon kommunikointia. Se oli helppoa.

Aikaa oli vain liian vähän. Toivoimme, että jatkossa olisi tällaisia kursseja lisää. Kurssi oli hyvin antoisa. Yhteistyö toimi ja yhdessäolo oli lämmintä. Halasimme paljon toisiamme.

Kiitämme vetäjiä, ennen kaikkea Riittaa ja hänen puolisoaan. Meillä kaikilla, jos sydän olisi yhtä lämmin kuin Riitalla ja Russilla. He osaavat vetää tällaisia kursseja. Toivon tällaisia kursseja jatkossa lisää. Kaikille onnea vuodelle 1999.

Yksin

Kirjoituskilpailu 1.1.-31.8.1999

Yksinolo voi olla juhlaa arjen keskellä. Se voi olla vapaaehtoinen, nautinnollinen tai uhmakaskin kokemus. Se voi olla myös jotain, jonka soisi päättyvän mahdollisimman pian. Se iskee keneen tahansa. Joskus se voi iskeä keskellä ihmisvilinää tai kotona sohvanurkassa, joskus luonnossa tai lomamatkalla.

Kirjoita runo tai runosikermä, novelli, omaelämäkerrallinen tarina, essee tai kirje yksin olemisesta tai elämisestä. Kuvaa yksinolon piinat ja kommellukset, synkimmät ja hilpeimmät puolet. Ole suorasukainen ja kaihtelematon.

Ohjeita kirjoittajalle

Opintotoiminnan Keskusliitto ja Kansanvalistusseura hakevat tekstejä, jotka valottavat yksinolon eri puolia ja niihin liittyviä elämyksiä. Parhaat tekstit kootaan mahdollisesti kirjaksi.

Kirjoituskilpailun 1. palkinto on 5 000 mk, 2. palkinto 3 000 mk ja 3. palkinto 2 000 mk. Lisäksi jaetaan 5 kpl

1000 mk:n tunnustuspalkintoja. Palkintosumma voidaan jakaa myös toisin. Arvostelulautakunnan puheenjohtaja on kirjallisuustoimittaja Kaija Valkonen. Muut jäsenet ovat dosentti Katarina Eskola, päätoimittaja Tuomas Nevanlinna ja kirjailija Joni Skiftesvik.

Kilpailutekstin on oltava julkaisematon ja pituudeltaan korkeintaan kahdeksan liuskaa. Otsikointi on vapaa. Töitä ei palauteta, joten jätä itsellesi kopio. Varusta teksti nimimerkillä ja liitä suljetussa kuoressa mukaan nimesi, osoitteesi, puhelinnumerosi sekä syntymäaikasi. Muista nimimerkki, sillä kirjoittajan nimi jää ainoastaan sihteerin tietoon. Näin arvostelulautakunnan jäsenet eivät voi tunnistaa kirjoittajia.

Tulokset julkistetaan alkuvuodesta 2000. Sen jälkeen työt luovutetaan nimimerkeillä varustettuna Jyväskylän yliopiston nykykulttuurin tutkimusyksikön käyttöön. Lopuksi tekstit talletetaan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanroutousarkistoon.

Lähetä kirjoituksesi **31. elokuuta 1999 mennessä** osoitteeseen: Opintotoiminnan Keskusliitto, Paa-sivuorenkatu 2 A 2, 00530 Helsinki. Kuoreen merkintä "Yksin-kirjoituskilpailu".

Voit osallistua myös internetin välityksellä. Lähetä tällöin tekstisi osoitteeseen virve.riikonen@okry.fi. Muista silloinkin ilmoittaa yhteystietosi ja nimimerkkisi.

Lisätietoja sihteereiltä

Virve Riikonen

Opintotoiminnan Keskusliitto
puh. (09)4153 4200

sähköposti: virve.riikonen@okry.fi
tai

Anneli Kajanto

Kansanvalistusseura
(09)5491 8833,

sähköposti anneli.kajanto@kvs.fi

Tietoa löytyy myös internetistä

<http://www.okry.fi> tai

<http://www.uiah.fi/kansanvalistusseura.htm>

Kun kirjoituskilpailun tulokset on julistettu vuonna 2000 toivoisimme, että osallistuneet lähettäisivät tekstinsä myös Kuurosokkeiden tiedotukseen. Silloin voisimme miettiä, voitaisiinko tekstejä julkaista yhdistyksen toimesta. Silloin kyseeseen tulisivat tekstit, joita kilpailun yhteydessä ei julkaista.

Vaalien vuosi 1999

**Eduskuntavaalit 21.3. ja
Europarlamenttivaalit 20.6**

Katri Pyykkö

Tänä vuonna on kahdet valtakunnalliset vaalit: eduskuntavaalit 21. maaliskuuta ja europarlamenttivaalit 20. kesäkuuta. Vaalisanaston kertaus on siis paikallaan.

Vaalit: Vaaleissa valitaan ihmisiä erilaisiin luottamustehtäviin. Presidentin vaalissa valitaan tasavallan presidentti, eduskuntavaaleissa Eduskunnan 200 kansanedustajaa, euroedustajavaaleissa valitaan 16 suomalaista kansanedustajaa Euroopan Parlamenttiin. Kaikkiaan heitä on 626. Kunnallisvaaleissa valitaan kunnanvaltuustojen jäsenet ja kirkollisvaaleissa seurakuntien valtuustojen jäsenet.

Ehdokasasettelu: Vaalien ehdokasasettelussa puolueet ja muut ryhmät ilmoittavat, ketkä ovat heidän ehdokkaitaan vaaleissa. Ne valitsevat omat ehdokkaansa omissa sisäisissä ehdokasasetteluissaan.

Puolue: Suomessa on 10 puoluetta ja 2 ryhmää Eduskunnassa. Suurimmat ovat Sosiaalidemokraattinen puolue, Kansallinen kokoomus ja Keskusta. Muita ovat Ruotsalainen Kansanpuolue, Vihreä Liitto, Va-

semmistoliitto, Kristillinen liitto, Nuorsuomalaiset, Perussuomalaiset, Ekologinen puolue. Ryhmät ovat syntyneet nykyisen Eduskunnan istuntokauden aikana. Ne ovat Remonttiryhmä ja Vasemmistoryhmä.

Vaalipiiri: Se alue, jonka ehdokkaita äänestäjä saa äänestää. Äänestäjän on asuttava tai oltava kirjoilla vaalipiirin alueella. Valittavien edustajien lukumäärä vaihtelee sen mukaan, paljonko vaalipiirissä on asukkaita. Eurovaaleissa koko Suomi on yksi vaalipiiri. Eduskuntavaaleissa on 14 vaalipiiriä ja Ahvenanmaa, josta valitaan vain yksi edustaja. Vaalipiirit ovat muodostuneet vanhan lääninjaon mukaan.

Äänioikeus: Oikeus äänestää vaaleissa. Suomessa äänioikeutettuja ovat viimeistään vaalipäivänä 18-vuotta täyttäneet Suomen kansalaiset. Eduskuntavaaleissa saa siis tänä vuonna äänestää 21.3.1999 mennessä 18-vuotta täyttäneet. Äänioikeudesta tulee ilmoitus kotiin. Se lähetetään tänä vuonna 25. helmikuuta.

Äänestyspaikka: Paikka, jossa äänestetään.

Äänestys: Äänestyksessä annetaan omalle ehdokkaalle yksi ääni. Äänestäjän on todistettava henkilöllisyytensä.

Ennakkoäänestys: Äänestämässä voi käydä tiettyä ajanjaksona ennen vaaleja. Mitään erityistä syytä

ei tarvitse olla. Ennakkoäänestys tapahtuu posteissa. Eduskuntavaalien ennakkoäänestys on 10-16. maaliskuuta 1999. Europarlamenttivaalien ennakkoäänestys 2.-8. kesäkuuta 1999.

Äänestyslippu: Äänestyslippuun merkitään yhden ehdokkaan numero. Vain yhtä ehdokasta voi äänestää.

Ehdokasluettelo: Ehdokasluettelossa on ehdokkaiden numerot. Se on sekä äänestys- että ennakkoäänestyspaikalla.

Vaalivirkailija: Vaalivirkailijat antavat äänestyslipukkeet ja seuraavat, että äänestys sujuu ja äänet pudotetaan vaaliuurna. Vaalivirkailijat eivät neuvo, ketä pitäisi äänestää. Se pitää päättää itse.

Vaalilautakunta: Laskee äänet äänestyspaikalla ja huolehtii, että äänestys sujuu oikein. Äänet, myös ennakkoäänestys, lasketaan sen jälkeen, kun äänestyspaikat on vaalipäivänä suljettu.

Keskusvaalilautakunta: Hyväksyy ehdokkaat ja vaalin tuloksen.

Kotiäänestys: Vaikeasti vammaisen tai pitkäaikaissairas äänestäjä voi äänestää kotona. Eduskuntavaaleissa kotiäänestystä haluavan on ilmoitettava siitä oman kuntansa keskusvaalilautakunnalle 9. maaliskuuta ennen kello 16. Kotiäänestysaika on sama kuin ennakkoäänestys eli Eduskuntavaaleissa 10-16.3 ja Europarlamenttivaaleissa 2.-8.6.1999.

Arki alkoi

Ritva Väisänen

Juhlapyhät taakse jäivät,
alkoivat taas arkipäivät.

Tunturilleen pukki lähti,
vielä kukkii joulutähti.
Kultasiipi enkeli,
ikkunalla istuvi.

Joulukuusi riisuttiin
koristuksistansa.
Pihalle se kannettiin
ilman korujansa.
Ehkä vuoden päästä taas
saamme kuusta somistaa.

Vuosi vaihtui, räiskyi,
paukkui,
miljoonia ilmaan haihtui.
Tuli paljon saastetta
raketeista, paukuista.

Alkoi meillä euro-aika,
vanha kunnon Suomen markka
antaa tilaa eurolle,
valuutalle uudelle.
Kolme vuotta harjoitellaan
uutta rahaa opetellaan.

Nuori kansa odottaa
innokkaasti lunta,
että voisi kokeilla
uutta kelkkaa, suksia,
luistimilla viilettää
yli kirkkaan vahvan jään.

Heikin päivän tienoilla
taittuu talven selkä.
Karhu talvipesässään
kylkeänsä kääntää,
tassuansa imaisee,
uneen vaipuu uudelleen.
Puolella on talvi.

Vuoden alku tullessaan
tuo monenlaista vipinää.
Alkaa kurssit, leirit,
kerhot käyntiin pyörähtää.
Tulkaa mukaan vanhat, nuoret.
Monenlaiseen toimintaan
Tuttaviksi tulemaan
ja ystävinä olemaan.

Hyvää uutta vuotta!

Lintu lentää liihottaa

Joulu Tampereella

Vieno Hyttinen

Tämän vuoden joulu oli kokonaisuudessaan erilainen. Perjantaina 18. Päivä söimme Tampereen toimintakeskuksessa yltäkyläisen ohjelmallisen jouluaterian. Meitä oli koolla 60 ihmistä. Pukki yllätti kaikki kukkapaketilla.

Jouluaatto oli aamulla vähäluminen, kun menimme aamu- eli joulupuurolle. Keskipäivällä kuljimme seuraamaan joulurauhan julistusta lumisateessa.

Iltapäivällä oli joulusauna ja sen jälkeen maittava jouluateria. Pukki tuli jo kello 16.30 ja hänen lahjansa olivat yllätys tälläkin kertaa. Saimme elämämme pienimmän joulupaketin, mutta se oli arvokkain. Paketti oli pienen tulitikkuaskin kokoinen, mutta sisällä oli lintuaiheinen Kale-

valakoru. Miehet saivat solmioneulat.

Joulupukin käynnin jälkeen oli vuorossa kauneimmat joululaulut viitotuna.

Noin kello 18 aioimme lähteä hautausmaalle talon autolla, mutta lunta oli satanut nietoksia eikä autoa saatu liikkeelle.

Kävimme kahdella työntekijän autolla. Hämmästyimme sitä kynttilöiden paljoutta. Niitä oli sadoittain. Minä en nähnyt, mutta voin kuvitella miltä kynttilämeri näyttää pimeässä talvi-illassa.

Palattuamme joimme vielä kahvit. Tapaninpäivänä oli ohjelmallinen ilta-päiväkahvi. Ja sekin unohtumattomasti mieleen.

Lumisade lakkasi ja nietosta oli puolen metrin korkeudelta. Saimme lumivalkean joulun.

Tallinnan matka

Vieno Hyttinen

Joulukuun 15. päivänä me toimintakeskuksen väki ja muutama tulkki lähdimme 29 hengen ryhmämme

kanssa jouluristeilylle Tallinnaan. Matka alkoi bussilla vesisateen siivittämänä kello 15.

Matkalla pysähdyimme Linnatuuleen kahville. Kun saavuimme satamaan bussin kuljettaja kävi hakemassa laivaliput terminaalista. Me odotimme autossa.

Laiva lähti satamasta kello 19. Majoituimme hytteihimme ja valmistauduimme jouluaterialle, joka odotti valmiina seisovassa pöydässä. Ruoka oli hyvää ja ruokailu kesti pitkään, koska laivalla oli paljon matkustajia.

Päätä huppasi, kun merenkäynti oli niin kovaa. Ryhmämme kuopus voi pahoin.

Seuraavana aamuna heräsimme aamupalalle varhain, sillä laiva saapui Tallinnaan, Muugan satamaan kello kahdeksan.

Passit tarkastettiin. Sitten jatkoimme paikallisella bussilla tärisevää päällystämätöntä tietä Mustamäen torille.

Tori oli uusittu ja bussi pysähtyi uuden, suuren hallin eteen. Ostosaikea oli noin pari tuntia. Sieltä löytyi kristallia, kelloja, koruja ja hyvää juustoa ym. tavaraa halvalla. Jokainen sai jotakin.

Kun saavuimme takaisin Muugan sataman terminaaliin kulkiessamme mörökän karkea miesääni kuulutti jotakin. Ääni toi mieleen karhun. Laivamme oli Silja Linen Finnjet. Se lähti kotimatkalle kello 13. Paluumatkallakin ruokailimme laivalla ja teimme ostoksia.

Kun saavuimme kotisatamaan Helsinkiin, sade oli lakannut. Bussi oli valmiina odottamassa. Kotiin palatuamme olimme tyytyväisiä onnistuneeseen matkaan.

Haluaisin kirjeenvaihtoon!

Olen 42-vuotias yksinhuoltajainen. Harrastan käsitöitä. Opettelen myös tietokoneen käyttöä. Osaan viittomakieltä ja suomen kieltä. Toivon, että olet 35-42 -vuotias huumorintajuinen mies.

Nimimerkki:

“Välität vain meistä”

Lähetä kirjeesi Tuntosarven toimitukseen yllämainitulle nimimerkille. Kirjeesi välitetään avaamattomana perille.